

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 340

כ"ט אדר
תשפ"ה

פרשת פקודי - החודש

דרך חיים

הנשפעות לכלל ישראל בחודש ניסן נשפעות גם על ראשו.

כדי לזכות לדבר זה מקדימים בחודש אדר וקוראים את פרשת 'שקלים'. שכשם שבזמן שבית המקדש היה קיים היו באים השקלים להבאת הקרבנות לכפר על נפשתינו, כך פותח הקב"ה את ידו אלינו כדי לקבלנו אליו בתשובה שלמה. מתוך הבנה זו של האפשרות לשוב אליו יתברך בא האדם באמונה שלמה לאפשרותו להתקרב אליו, ולכן "משנכנס אדר מרבין בשמחה" בשל היכולת להתחדש בקרבת אלקים לי טוב מתוך תשובה אליו. זהו האמור במדרש (תנחומא כי תשא ג): "אמר לו הקדוש ברוך הוא, חיך, כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני, כאלו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשך". שזקיפות הראש היא מאותה כפיפות הקומה של החטא והמרחק, מזדקף האדם באמונתו לשוב בתשובה. עניין זה רמוז בלשון הפסוק "אשמעה מה ידבר האל ה' - כי ידבר שלום אל עמו" בכלל "ואל חסידיו" בפרטות כל אחד ואחד.

מכח קריאת פרשת שקלים והאפשרות לשוב בתשובה שלמה לפניו יודע האדם כי ה' יילחם מלחמתנו, מלחמת היצר, לסייע לנו שתהא שעת מלחמתנו שעת שלום - שעת נצחון על היצר. וזהו הרמז גם כן באותו לשון "כי ידבר שלום" באותו נצחון במלחמת היצר. מכח נצחון זה מאמין האדם המושך בעמוד הבא

בספר הקדוש 'אמרי אמת' מהרבי הקדוש ר' לייבל'ה אייגר מלובלין הסביר כי ישנו רמז לארבע פרשיות בלשון הכתוב בתהלים (פה ט-י): "אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסלה. אך קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד בארצנו".

הנה יש לשאול מדוע תקנו לנו חז"ל להקדים לימי הפסח את קריאת פרשיות פרה והחודש, מה שלא מצאנו בשאר ימים טובים. אלא שהפסח הוא זמן התחדשות מיוחד, כשם שבאותו הזמן התחדשו ישראל אחר ירידתם למ"ט שערי טומאה. טרם שקיעתם בשער הנ' חילצם הקב"ה ממצרים, על אף שיכול היה להוציאם גם אם היו נופלים עד שער זה, אלא שבמצב שכזה לא הייתה נמשכת קדושתם שקיבלו בירושת אבות. אך כעת שלא הגענו לשער זה הרי שנשאר בנו כח קדושה זה. אור זה של קדושת האבות מתחדש להיות חוזר ונעור בכל כלל ישראל מדי שנה בימים אלה. "בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל". אין אור זה מאיר רק לכללות ישראל, אלא לכל איש ישראל יש זמן להתחדש ולצאת למרחב מן המצרים הפרטיים שלו.

עליון הוא חג הפסח, שמכוחו הגיעו כל שאר הרגלים. "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" במתן תורה, חג השבועות. הישיבה בסוכה כנגד הישיבה ביציאת מצרים. מכאן שחג זה הוא מבוא לכל שאר החגים, ולכן ההכנה אליו היא ההכנה לכל קבלת הקדושה של כללות ג' הרגלים. לכן אם רק האדם מאמין בכך הרי שההשפעות

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

לעשות, בוודאי לא היה מבטל אף רגע אחד של חודש זה.

ו. רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו "פרי צדיק" כתב כי בשבת 'החודש' יש התחדשות בשפע בדברי תורה.

ז. עוד מבאר בעל החידוש הרי"ם מדוע השנה מחולקת לחודשים. שכשמגיע ראש חודש יכול כל איש ישראל לעורר עצמו מחדש לעבודת ה'.

שבת שלום!

ביכולתו להיטהר בתכלית - "ואל ישובו לכסלה". בפרשת החודש זוכים אנו לעורר את אפשרות התחדשות העבודה - "אך קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד בארצנו".

מכח דבריו הקדושים נעורר על כמה עניינים שעוררו גדולי ישראל ביחס לקדושת ראש חודש ניסן הקרב ובא:

א. רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע אמר שחודש זה הוא ראש לכל התחדשות שמעותדים לבוא, ואפשר לזכות להתחזק ולהתחיל את עבודת השי"ת מחדש.

ב. השל"ה הקדוש כתב שבחודש ניסן יש לכל יום בימי החודש קדושת ראש חודש - "החודש הזה לכם" כולו "ראש חדשים".

ג. בעל הבית אברהם מסלונים היה אומר כי שבת פרשת החודש, חודש ניסן שהוא ראש לכל החודשים, מכשירה ומתקנת את הראש לכל ימות השנה, לבער מהראש את כל מחשבת פיגול והרהורים רע. על ידי שיתחדש ויקבל על עצמו להיטיב מכאן והלאה ישפיע לו יום זה על כל חדשי השנה.

ד. רבי לוי יצחק מברדיטשוב אמר כי פרשת החודש באה לומר לאדם, שכשם שהירח שאליו עם ישראל מונה, מתחדש כל עת, כך משעה שברא הבורא יתברך את עולמו, הוא משגיח עליו, ולא מסרו לטבע אלא להוסיף ולהתחדש.

ה. כדבריו של הגה"ק בעל חידושי הרים מגור זי"ע: אם היה אדם יודע מזה, יודע מה הוא, ומה שיש בידו

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בשבועות האחרונים לפני פטירתו של ר' אריה סיפר כי ראה פעם את הצדיק ר' יצחק אגסי, מחכמי הבגדדים שעלו בסוף ימיהם לירושלים, כשהוא הולך ברחוב וממלמל דבר מה. היטה ר' אריה את אזנו לשמוע מה הוא אומר, וכך שמע: "אם עוונותי מעכבים את הגאולה, אנא, קח את נשמותי ככפרה וגאל את עם ישראל". הוסיף ר' אריה והכריז: "גם אני מבקש כך, שתהא מיתתי כפרה על ישראל על מנת לגאלם גאולת עולם".

(דרך אבות עמ' רצד)

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

הגמרא (שבת עג.) לימדה אותנו כי הבורר בשבת באמצעות נפה וכברה, שהם כלים שנועדו לשם ברירה, חייב חטאת, משום שזוהי הברירה האסורה מן התורה. אמנם אם בריר בקנן ותמחוי, שהם כלים המסייעים לברירה אך אינם כלים שנועדו לשם ברירה, אסור מדרבנן משום שאין זה כלי שנועד לברירה אך מאידך לא ברר את האוכל בידו כך שיהיה מותר.

למעשה, כפי שלמדנו, כדי שיהיה מותר לברור את האוכל בשבת עלינו לברור בדרך אכילה ולא בדרך ברירה. בשביל להגדיר את הפעולה כדרך אכילה עלינו להוציא את האוכל מן הפסולת, עבור אכילה מיידית (כפי שעסקנו להבין את גדריה בשבוע שעבר), ובידו בלבד.

דין זה של איסור שימוש בכלי המיועד לברירה חל גם בברירת אוכל מפסולת (וכל שכן להיפך), ואפילו בפעולת ברירה המותרת - ברירת אוכל מאוכל (ביה"ל שיט ד"ה ובורר). טעם הדבר הוא שבברירתו באמצעות כלי המיועד לכך פעולתו היא 'דרך ברירה' למרות שלא חלים התנאים האחרים של ברירה - הימצאות תערובת של אוכל ופסולת. אמנם אם מדובר בתערובת של מין אחד ממש - נחלקו הפוסקים האם מותר לברור (תהלה לדוד שיט סק"ה) או לאסור משום שהוא 'עובדין דחול', פעולה שנעשית דווקא בימות החול (קצוה"ש, פמ"ג). ולמעשה פסק המשנה ברורה (שיט ס"ק מא) להקל בזה. אמנם אם אין כאן כלל תערובת, שמדובר בחתיכות גדולות - אין איסור לברור אפילו בכלי המיועד לכך.

כשאנו מגדירים דבר מה כ'כלי', אין הכוונה על כלי המשמש באופן מעשי כיד. הוה אומר, סכו"ם שאנו משתמשים בו כדי להרים דבר מאכל - לא נחשב ככלי (מ"ב ס"ק סו).

שימוש ב'כלי' מותר כאשר אנו באים להפריד בין ב' מיני פסולת, כגון מסננת הכיור שבה להפריד בין הפסולת המוצקה לפסולת הנוזלית, כיוון שאין לנו תועלת בברירה זו, אלא כל כוונתנו למנוע סתימות בצנרת הכיור (אגרו"מ ד עד. צי"א ז יב).

פסק מרן השו"ע (שיט י) שמים צלולים מותר לסננם במשמרת (מסננת בד), אפילו שיש קיסמי עץ קטנים במים, משום שניתן לשתותם גם כך. מכאן פסק מרן החזו"א (סי' נג) שכיוון שאנשים רגילים לשתות את המים גם בלא מסננת על פתח הברז הרי שניתן להשתמש במסננת שכזו ואין בזה איסור בורר. אמנם המקפידים שלא לשתות מים שאינם מסוננים היה מקום לאסור להם לשתות באמצעות מסננים מיוחדים, כפי שכתב מרן השבה"ל (יא סז, וכן הביא בארחות שבת בשם דו"ז הגרי"ש אלישיב זצ"ל). אך

המשך בעמוד הבא

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

הגרש"ז אויערבאך פסק להתיר כשאין ניכר לכלוך בעין בלא מסננים אלה (שש"כ ג הע' קפא). אמנם סינון באמצעות הכלי עצמו, כגון פתיחת פתח צר בפי קופסת שימורים על מנת לברור בין הנוזל למוצק שבקופסא, נחשב כברירה בכלי ואסור. לכן אין זה משנה אם מוציא במצב שכזה את המוצק מן הנוזל או להיפך (אגרו"מ שם). כן המכין תה בשבת שלא על ידי תמצית אלא על ידי תיון יש להיזהר שלא להשאיר את התיון מעל כוס התה על מנת שינטוף התה הבלוע בין העלים, משום שעושה הוא שימוש בשקית התה לסינון המים מהעלים (שבה"ל ח נח).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

האם הגעלה מועילה לכלי פלסטיק?

שאלה |

תשובה |

זו מחלוקת גדולה, ודיברו בזה המנחת יצחק (ח"ג סי' סז), החלקת יעקב (ח"ב סי' קסג), האגרות משה (ח"ב סי' צב) והגאון הרב עובדיה יוסף (בספרו חזון עובדיה). היו שטענו שמכיוון שהכלים עשויים מתרכובת כימית, שהוא דבר שלא שערום אבותינו, אין להכשירם כלל. אולם רוב הפוסקים הכריעו, וכן ההכרעה למעשה, שניתן להכשירם ע"י הגעלה כדרך השימוש. יש להוסיף כי כיום ישנם כלי פלסטיק שעמידים בחום האש ממש, והיו שפקפקו אם להכשירם. אולם גם בזה ההכרעה למעשה שניתן להכשירם בהגעלה. אך כל זה בהסתייגות שאין בכלי חריצים, שאם לא כן אי אפשר לנקותו כראוי ואין לו תקנה בהכשרה לפסח. הדוגמא לכך היא בקרש חיתוך בכל ימי השנה, שאם חתך עליו בשר רותח וכדומה ורוצה להכשירו לא ניתן משום שיש בו חריצים. לכן למעשה אם אפשר יש לקנות כלים חדשים. אך אם יש קושי לקנות כלים חדשים מותר להגעיל את הכלים בתנאי שיהיו נקיים, ללא חריצים ולא ייהרסו בחום של מי ההגעלה.

מה דין השימוש בכלי זכוכית- דורלקס בפסח לספרדים?

שאלה |

תשובה |

נחלקו מרן השו"ע והרמ"א בדין כלי זכוכית בפסח. מרן השו"ע הכריע שאין צריכים אלא שטיפה והדחה, ואילו מרן הרמ"א הכריע שאף הגעלה אינה מועילה להם. וממילא הדברים אמורים גם בדיני בשר בחלב. לכן כוס זכוכית שנשתמש בה עבור מרק חם, ולאחר מכן נרצה לערות לתוכה חלב רותח- דינה תלוי במחלוקת זו, שלמרן השו"ע מותר לכתחילה ואילו למרן הרמ"א הדבר אסור בתכלית. אך מרן המשנה ברורה פסק שבדיעבד גם לרמ"א מהני הגעלה, כדברי המג"א. וכתב בעל החיי אדם, רבי אברהם דאנצינגער זצ"ל, שאף למנהג אשכנז ניתן להכשיר כלי זכוכית ע"י מילוי הכלים במים ג' פעמים, כשבכל פעם משהים בהם את המים למשך עשרים וארבע שעות רצופות.

לדין כלי דורלקס; ישנה טעות נפוצה לומר שכלים אלו שונים מכלי זכוכית משום שיש בהם חתיכות מתכות קטנות. אך אין זו אמת, כי אדרבה בכלי זכוכית רגילים ישנה שחיקת מתכות קטנות ואילו בדורלקס אין. על כל פנים אפשר להכשיר כלי דורלקס ע"י הגלעה אף לדעת הרמ"א ובני אשכנז, וכן עיקר הדין לדעת מרן השו"ע. וכן פסק למעשה דו"ז מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מטעם שכלים אלו עמידים בחום האש ואינם מתבקעים, ואז ליכא חשש של חייס עלייהו (הגרי"ש). וכן פסקו המהר"ם שיק (יו"ד סי' קמא), ישכיל עבדי (ח"ד סי' יג), הצי"א (ח"ח סי' כא, ח"ט סי' כו- שחיישין שבלע) בשם הגרצ"פ, יחו"ד (ח"א סי' ו).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

האם כלי עץ מותרים בהגעלה?

שאלה

בהחלט, אך בתנאי שהם חלקים ללא חריצים (שו"ע סי' תנא ס"ח ובמ"ב שם).

תשובה

האם אפשר להכשיר סיר לחץ לפסח?

שאלה

בהחלט אפשר להכשירו. שאמנם הוא מגיע לחום ורתיחה יותר מסיר רגיל, אבל אנו פוסקים כדעת הצמח צדק (חדשות סי' נב) ששיעור בעבוע טוב לכל כלי, ואף לכלי שרתח בשיעור של יותר ממאה מעלות. רק שיש להחליף את הגומיה של הסיר. אמנם אם אין אפשרות להשיג גומיה שכזו אפשר להקל ולנקות את הגומיה באופן יסודי ולהגעילה עם הכלי (חזון עובדיה הגעלת כלים).

תשובה

מהו דינה של מחבת ה"טפלון" בפסח?

שאלה

כדי להבין את חומרת דינה של מחבת הטפלון לאו דווקא לפסח אלא אפילו כל ימות השנה, נקדים להסביר את דין המחבת הפשוטה. בשו"ע (סי' תנא ס"א) כתב שדין המחבת בהגעלה, ושיש מחמירים להכשירה בליבון קל, וכן נוהגים הלכה למעשה. אך ביורה דעה (סי' קכא) הכריעו השו"ע, הש"ך, שו"ע הרב, המקו"ח והחת"ס שאם המחבת בלעה היתר, הוי אומר מחבת בשרית שרוצה להחזירה להיות מחבת פרווה או להיפך, או כשבלעה חמץ בערב פסח כשדינו היה היתר, די בהגעלתה בלבד. אמנם מחבת שבלעה איסור, הוי אומר מחבת חלבית בת יומא שבלעה בשר, מחויבת בליבון קל.

שאלה

תשובה

אך כתב המ"ב שכל זה דווקא במחבת ששמים בה שמן כה רב שהמאכל רוחש בתוכו. אולם בשימת מעט מרגרינה או שמן תהיה מחויבת המחבת בליבון קל, כדין צלי ולא כדין טיגון. ממילא מחבת הטפלון, שמטגנים בה ללא שמן כלל, מחויבת בליבון חמור. והרי אם ילבנה בליבון שכזה הרי היא תיהרס, וממילא אין לה שום הכשרה גם בבליעת היתר, וכן הדין לענין כשבלעה חמץ בערב פסח. נוסף עוד שמבירור עם מומחים עולה שגם כשטיגנו בה עם שמן רב היא בכל זאת בולעת מעט וממילא שוב אי אפשר להכשירה. משום שהיא לא תפלוט את כל הבלוע אלא בליבון חמור שלא ניתן לעשות במחבת שכזו.

האם אפשר להכשיר מנגל לפסח?

שאלה

בוודאי, כפי שכתוב בשו"ע (סי' תנא) ששיפוד שצולים עליו בשר עם מלח שאינו בדוק מועיל לו ליבון. לכן יש לנקות את המנגל וללבנו ע"י חימום עצמו.

תשובה

